Mindennap képesmelléklet

ÁRA 10 FILLÉR

BUDAPESTI HIRLAP

Budapest, 1936. Szombat. Február 15 | POLITIKAI NAPILAP | LVI. évfolyam 38. szám

A FALU MEGERŐSITÉSE

Irta: Bertalan István

A magyar falvak népe öt esztendő alatt kétízben is összeült, hogy országos tanácskozás keretében feltárva helyzetét, elmondja, mitől várja sorsának jobbrafordultát és kollektív életformája — a község — teljesítőképességének emelkedését. Első összejövetelén Magyarország kormányzója is megjelent és megnyitó beszédében többek között ezeket mondotta: „az állam jóléte, gazdagsága és egész ereje végeredményben a megelégedett és erős falun nyugszik, ezért kötelessége az államnak, hogy a falu anyagi, szellemi és erkölcsi jólétét minél inkább a szívén viselje és előmozdítsa."

A törvényhozói és államigazgatási munka háború utáni alkotásaiban a multhoz képest valóban fokozottabban is érvényesül a falu és népének mindenirányú megerősítését célozó igyekezet. A tennivalóknak azonban van másik nagy csoportja is. Ez felöleli mindannak megvalósítását, ami a falusi nép zárt településére, szóval a községnek megerősítésére s arra alkalmas, hogy a falut, mint közigazgatási szervet képessé tegye egyre növekvő feladatainak maradéktalan ellátására.

A magyar községi intézmény szervezete párhuzamosan fejlődött alkotmányunkkal, miáltal a község életképessége biztosítást nyert. Ennek ellenére tapasztalati tény, hogy sok község ma már egyáltalán nem, vagy csak hiányosan tud megfelelni hivatásának és állandóan a deficit gondjával küzködik.

Macartey angol író „A mai Magyarország"-ról szóló munkájában, melynek sok megszívlelésre érdemes megállapítása van, társadalmunk tagozódását elemezve a parasztsággal is foglalkozik, értve ez alatt a gyüjtőfogalom alatt a falvak földmíves és földmunkás népét. Itt olvashatjuk a következőket: „ha a földbirtokos osztály alkotja főtipusát és lényegét a magyar nemzetnek, akkor a paraszt az a nélkülözhetetlen alap, aki nélkül ez a nemzet nem állhatna fenn. De — folytatja az angol szerző — bár Magyarország egész története folyamán tulnyomóan földmívelő ország volt, mégsem kormányozta parasztsága sohasem. Sőt, ritkán kormányozták vele együtt is, inkább csaknem mindig ellene — olykor elnyomásával, máskor nehezen és nem szívesen adott engedményekkel, néha hirtelen kitört nagylelkűséggel, de sohasem egyenlőségének elismerésével." Anélkül, hogy e kritikai megállapítás helyességének mértékét megvizsgálnánk, annyi bizonyos, hogy ha a falusi nép életszínvonalát erőteljesen emelni, közvetlen közreműködését pedig az országépítő munkában súlyának megfelelően biztosítani kívánjuk, egyik oldalon folytatni kell a falusi nép gazdasági megerősítésére és műveltségi színvonalának növelésére megkezdett munkát, a másik oldalon viszont a községi intézményt kell olyan helyzetbe hozni, hogy megfelelhessen mai hivatásának.

Ez utóbbi irányban megnehezítette a multban a gyorsabb előrehaladást hézagos tény- és helyzetismeretünk. Aránylag keveset tudtunk a községek belső életéről, közigazgatásáról és háztartási helyzetéről. Most sok hiányt sikerült ezen a téren pótolni. Nem régen jelent meg az ország községeinek háztartási viszonyait teljes részletességgel ismertető munka, melyben *Szigeti* Gyula dr. az 1934. évi költségelőirányzatok alapján rendkívül gazdag adatgyüjteményre támaszkodva tanuságos dolgokra figyelmeztet. Kiderül, hogy a községek költségvetési kiadási előirányzata 74.2 millió pengő, amelyből 31.3 millió, vagyis kereken 42 százalék a személyi kiadásokra esik. Ezek a számok a közelmulthoz képest javulást jeleznek, miután 1930-ban még 89.2 millió pengőre rugott a kiadások végösszege, amit négy év alatt okszerű takarékossággal 16.8 százalékkal sikerült apasztani. A lefaragott összeg még mindig 12.8 pengős községi terhet hárít, mint fejkvótát a falu minden egyes lakósára és ennek az összegnek is csak egyrészére, pontosan 49.2 millió pengőre, vagyis az egész előirányzat 66.3 százalékára áll rendelkezésre a rendes bevételi fedezet. A fennmaradó 25 millió pengős hiány kiegyenlítéséről pótadó utján lehet gondoskodni. Az ország 3348 községe közül csak 11 olyan akad, amelyik pótadó nélkül tudja háztartási egyensúlyát fenntartani. A kivetett pótadó mértékére pedig jellemző, hogy *ez a teher 2084 községnél 51—75 százalék között*, 309 községnél pedig 76—100 százalék között mozog.

Ilyen és ezekhez hasonló adatok világosan mutatják, hogy a községek tekintélyes része nem rendelkezik azokkal az anyagi eszközökkel, amelyek képessé tennék a háruházott feladatok ellátására. Még a legszükségesebb tennivalókat is csak terhes pótadókkal és a községi alaptól igénybevett segélyekkel tudják teljesíteni. Felvetődik tehát a kérdés, milyen módon lehetne a falusi háztartások válságát elhárítani? Erre nézve az ismertetett kitünő munka így válaszol: Arra kell törekedni a községi háztartások közeli rendezése során, hogy a községeknek a jelenlegi bevételi források egynémelyike helyett országosan azonos eredményű, de szükségleteik mértékéhez a mainál jobban igazodó más bevételek álljanak rendelkezésükre. A házadó átengedése nem ígérkezik célravezetőnek. Jobb volna a községek feltétlenül ellátandó elemi kiadásának, vagy egyrészének egyenlő megterheléssel való viselése. Ez ugy történhetnék, hogy a szóbanlevő kiadásokat kiemelnék a költségvetési keretekből bevételi forrásaik előirányzott hozamával együtt, melyek fedezetüket alkotnák. Az egész szolgálat ellátása azután a kezeléssel együtt, erre a keretre, vagy országosan, vagy nagyobb községcsoportonkint nyerne lebonyolítást. A belügyminisztériumban munkában levő reform kapcsán már készült is ezen a meggondoláson nyugvó tervezet.

A falu háztartásának rendezéséhez szükséges eligazító adatok tehát már rendelkezésre állnak. Ismerni kell azonban a községszervezéssel összefüggésben sorra kerülhető tennivalókat is. Ebben az irányban a *Magyary* Zoltán professzor vezetése alatt álló Magyar Közigazgatás Tudományi Intézet kitünő kiadványsorozata nyujt a közigazgatás általános racionalizálása és gazdaságossá tétele, a községszervezés, valamint a falu tanyaigazgatások körül szükséges jogalkotó munka számára alapvető forrástanulmányokat. Ebben a sorozatban *Alsó* László tanulmánya, mely „a magyar közigazgatás egy igen sok tapasztalattal biró érdemes munkásának élete főműve", a községszervezés tennivalóit foglalja össze. A községi intézmény történeti fejlődésének áttekintése és a községek mai helyzetének beható feltárása alapján a munka részletes programot ad a racionális községszervezésről is. A községi szervezet jogi hiányának áthidalására új községi kategória — a mezőváros — létesítését ajánlja.

A racionalizáló munka három csoportba sorozódik. Az elsőbe tartoznék a községek szervezeti beosztásának rendezése, főként a határrendezés és a külterületi lakott helyek helyhatósági igazgatásának megoldása. Sorrendben a második feladat volna az olyan községek beosztásának rendezése, ahol ezt a gazdaságos működés feltételei követelik. Ide tartoznék az összeépült községek egyesítése; az alacsony lélekszámu nagyközségeknek kisközséggé és a kevéslétszámu városoknak nagyközséggé vagy mezővárossá való átalakítása. A munka záró fejezete az eredményesség elvének alkalmazása volna a községi közigazgatásban, ami azoknak a szervezeti változtatásának keresztülvitelét jelentené, amelyek, ha kiadási többlettel, vagy megtakarítással nem is járnak, azonban a község teljesítőképességét növelik.

A folyamatban levő faluszervező jogalkotó munka ime rendelkezik már azzal a tudományos alapvetéssel és részben tapasztaláson, részben statisztikai felvételen nyugvó anyaggyüjteménnyel, amely eredményességét biztosíthatja.

„Hunnia minden lakósinak polgári létet adni — mondotta Széchenyi István — honunk minden lakósinak a nemzet sorába iktatása, bizonyos életet terjesztend". A legnagyobb magyar, amikor ezt mondotta, a falusi nép politikai felszabadítására gondolt. Ez régen megtörtént s most az előtt a feladat előtt állunk, hogy a nép legszélesebb rétegeit, elsősorban a falu földmívelő tömegeit alkalmas módon bevonjuk az új országfejlesztő munkába kollektív szervezetein keresztül azokra a területekre, amelyeken e benne rejlő alkotó energia a legnagyobb eredményt képes felmutatni. A héten tartott kormányzótanács, mely elsősorban az Alföld problémáival foglalkozott, tehát a falusi nép egyik legnagyobb települési területének dolgát vette különös gondozásába, legjobb bizonyság arra, hogy Széchenyi eszméje, akinek kiapadhatlanul gazdag programja irányítója a ma érvényesülő politikának is, gazdasági és társadalmi téren szintén megvalósítás alatt áll.

FLANDIN ÉS VAN ZEELAND belga miniszterelnök tárgyalása

Megvitatták a luxemburgi vasutvonal, a német jóvátételi egyezmény alkalmazásáról szóló megállapodás, a rajnai semleges terület és a fegyverkezés ügyét

PÁRIZS, febr. 14.

Flandin külügyminiszter pénteken egy óra hosszat tanácskozott *Van Zeeland* belga miniszterelnökkel és *Kerchove de Denterghem* herceg, párizsi belga követtel. *Belga körökben teljesen meg vannak elégedve a francia külügyminiszterrel végzett megbeszélések eredményével.*

Flandin és Van Zeeland ma mindenekelőtt a *Franciaország és Belgium közötti vitás kérdéseket vitatta meg.* Szóba került a luxemburgi vasútvonal, a folyóvizek megtisztításának kérdése, továbbá a német jóvátételről szóló *Jaspar—Tardieu*-féle egyezmény alkalmazása is. A két államférfi ezután *az általános diplomáciai helyzetet beszélte meg.*

Ezután a rajnai kérdést vizsgálták meg, különös tekintettel a locarnói egyezményre. Flandin és Van Zeeland megbeszéléseit *a rajnai terület állítólagos felfegyverzésének tervével hozzák összefüggésbe* és a két államférfi tárgyalásaiban *a francia-belga együttműködés jelét látják.*

Hodzsa befejezte párizsi tanácskozásait és Svájcba utazott

Csak meghallgatták terveit, de hangsulyozták, hogy a dunai kérdés Olaszország részvétele nélkül megoldhatatlan

PÁRIZS, febr. 14.

Hodzsa Milán cseh miniszterelnök pénteken délután Svájcba utazott, ahol két napig fog tartózkodni.

Hodzsa párizsi tartózkodása alatt nem fukarkodott a sajtónyilatkozatokkal. Egyik sajtónyilatkozatában ugy vélte, hogy a Tardieu-féle gazdasági tervről többé nem lehet szó. Az *Oeuvre* viszont a Tardieu-féle terv újjáélesztéséről beszél. A lap ugy tudja, hogy Hodzsa mindenekelőtt ennek a tervnek feltámasztására törekszik és csak azután igyekszik majd politikai közeledést létesíteni a dunai államok között.

A *Petit Parisien* szerint *Flandin* kijelentéseiből, valamint a sajtó megjegyzéseiből az tünik ki, hogy *Hodzsa Párizsban terveinek ismertetésére szorítkozott, francia részről pedig csupán csak meghallgatták ezeket a terveket, anélkül, hogy bármilyen formában tevékenyen közbeléptek volna.* Azt azonban francia részről ismételten hangoztatták, hogy *a dunai kérdést nem lehet megoldani Olaszország részvétele nélkül.*

Hodzsa tervei

A lap Hodzsa terveit a következőkben foglalja össze: A középeurópai államoknak mindenekelőtt önmagukra kell számítaniok, de gazdasági szervezkedésükkel párhuzamosan meg kell erősíteniök biztonságukat. A dunai államok érdekközössége azt óhajtja, hogy a *kisantant gazdasági rendszere a római egyezményekben lefektetett gazdasági rendszerrel kapcsolódjék össze.* Franciaország és Anglia helyesli Hodzsa elgondolását, — irja a lap — amely összhangban áll a regionális egyezmények elvével és a genfi keretek közé illeszkedik. Az *Oeuvre* szerint Hodzsa első gyakorlati lépése az lesz, hogy Genfben igyekezni fog rábirni a hatalmakat a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzet elvének feladására. Természetes, hogy Németország vonakodni fog, ez azonban nem gátolja majd meg a terv továbbfejlesztését. A kaput nyitva hagyják majd Berlin számára épp ugy, mint Róma és Budapest számára.